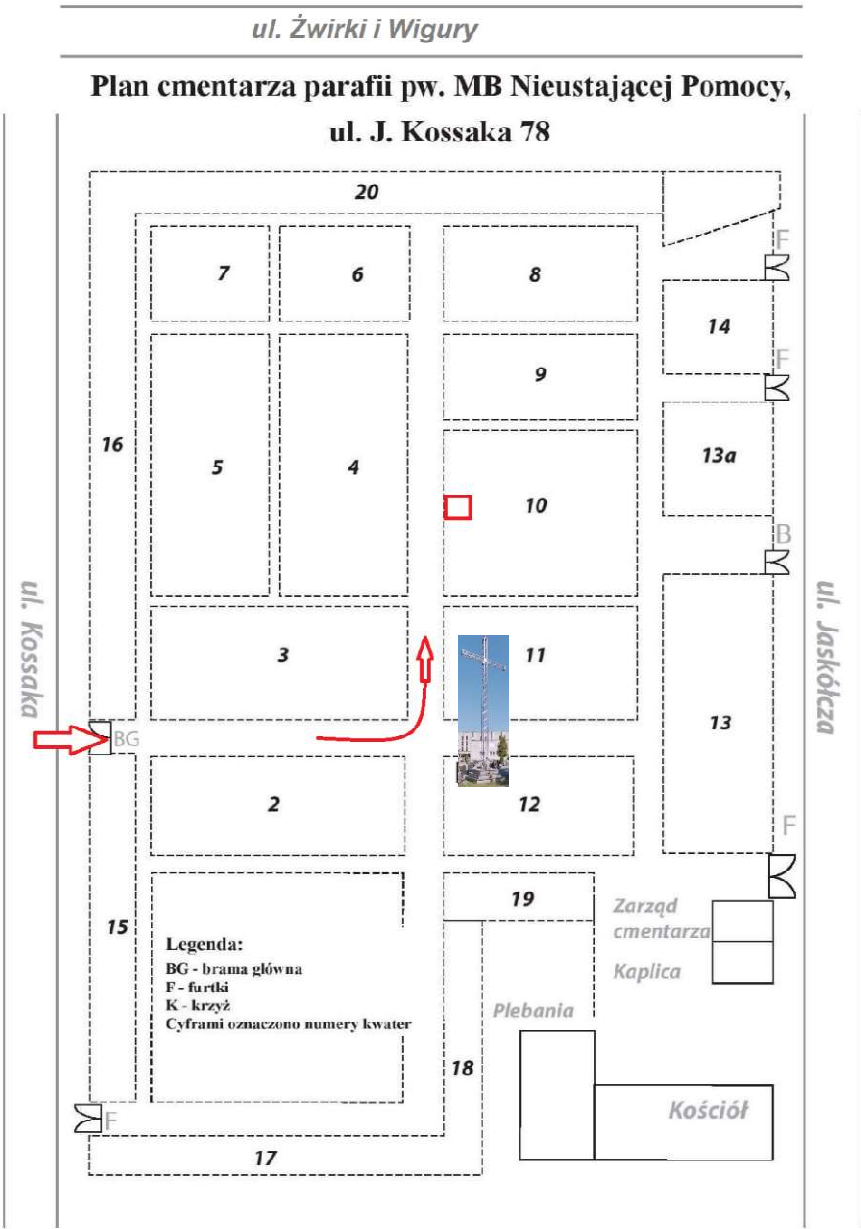

śp. JAN PRZYBORSKI
 ur. 1913-02-13 zm. 1986-02-13
 Pole 10/ B1/ M15

PRZYBORSKI Jan

(13 II 1913 r. Leithe-Wattenscheid, Niemcy - 13 II 1986 r. Bydgoszcz)

Leithe-Wattenscheid, to dziś północno-zachodnia część Bochum, a kilkadziesiąt lat wstecz odrębna miejscina w zagłębiu Ruhry. W tym miejscu, jak i w wielu innych podobnych, rozsianych w pomocnej Nadrenii-Westfalii, liczni emigranci z nieistniejącej na mapie Polski, szukali szczęścia dla swych rodzin. Wielu wracało na ojczystą ziemię stanąwszy nieco materialnie na nogach, bo taki był tylko motyw jej opuszczenia.

Tak było i w przypadku Konstantego i Wandy - rodziców Jana, którego przywołali do życia na niemieckiej ziemi. Wrócili do Polski w 1920 r., niemal natychmiast jak powiedziano, że znowu jest. Ale miejsce urodzenia Jana będzie przyczyną dodatkowych kłopotów w Jego życiu. Najpierw Niemcy będą Go nękać w obozie jenieckim by przyjął obywatelstwo rasy panów. Później rodzima władza ludowa nie pozbędzie się nigdy podejrzeń, iż jej poddany wyjechawszy na „Zachód” z pewnością tam pozostanie. Najdalsza podróż w kierunku Europy zachodniej dokumentuje album rodzinny, w którym zamieszczono fotografie z kilku miast Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Tu kończył się geograficznie kredyt zaufania, choć współpracownicy z przedsiębiorstw, którym oddawał zawodowo wszystko co najlepsze, wyjeżdżali i na zachód Europy i do Chin choćby.

W 1930 kończy w Bydgoszczy szkołę średnią i rozpoczyna studia w poznańskiej Wyższej Szkole Budowy Maszyn i Elektrotechniki; w 1934 kończy je z dyplomem inżyniera elektryka i wyjeżdża na Kresy, by w Wołyńskiej Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii im. Marcina Kątskiego we Włodzimierzu Wołyńskim wypełnić obowiązek rocznej służby wojskowej.

Po powrocie z wojska rzuca się w wir pracy, której nie brakuje dla ludzi Jego profesji i wykształcenia. Wcześniejsze staże zawodowe odbyte w ramach praktyk studenckich (1932 - Hipolit Cegielski w Poznaniu; 1933 - PKP w Bydgoszczy) dają wystarczający, wyjściowy kapitał zawodowy, by uzyskać w 1935 r. zatrudnienie w Wielkopolskim Towarzystwie Elektrycznym w Bydgoszczy. Prace w Towarzystwie rozpoczyna jako projektant instalacji elektrycznych oraz linii przesyłowych niskiego napięcia. Po roku zajmuje się liniami i stacjami wysokiego napięcia projektując i nadzorując m. in. elektryfikację szpitala na Bielawkach oraz stacji pomp wodociągowych w Bydgoszczy, linii 15 kV Bydgoszcz - Solec Kujawski, linii 30 kV Łowicz - Skierniewice, linii 30 kV Dubno- Krzemieniec, stacje rozdzielcze 30/6 kV w Gdyni, Karsznicach i Herbach Nowych, związane z budową linii kolejowej „francuskiej”. W styczniu 1938 r. obejmuje po raz pierwszy kierownicze stanowisko. Do wybuchu wojny jest kierownikiem technicznym w Bydgoskich Zakładach Mechanicznych, gdzie zajmuje się projektowaniem i wdrażaniem do produkcji aparatów wysokiego napięcia (odłączniki i wyłączniki) oraz osprzętu sieciowego do linii napowietrznych, a także projektowaniem słupów kratowych i wież reflektorowych.

Zmobilizowany 24 VIII 1939 r. w stopniu podporucznika, bierze udział w walce obronnej w składzie 15. Wielkopolskiego Pułku Artylerii Lekkiej; w III dywizjonie pułku jest oficerem ogniowym w 9, baterii. Dotrze ona jako nieliczna z pełnym wyposażeniem do Warszawy. Do niewoli zostanie wzięty z pola walki na cmentarzu powązkowskim, na którym świeże trupy mieszają się z wydobytymi na powierzchnię ziemi ogniem artyleryjskim, nieboszczykami starszej daty.

Okres okupacji spędzi w oflagu II-C Woldenberg (Dobiegniewo). Korzystając z działalności Koła Prawników, które było w obozie dużą i prężną organizacją prowadzącą wszechstronną działalność w postaci cykli wykładów o charakterze studiów uniwersyteckich, uczestniczy w tych wykładach i składa egzaminy z zakresu 2-letnich studiów prawnych.

Po tygodniowej wędrówce na zachód (24-31 I), która Niemcy zafundowali jeńcom w ramach ewakuacji obozu, pojawi się 9 II 1945 r. w Bydgoszczy i następnego dnia zgłosi do Wydziału Przemysłowego Urzędu Miejskiego. Powierzone Mu tutaj stanowisko powiernika firmy Fabryka Gwintowników i Narzędzi „Prototyp” będzie pełnił przez rok uruchamiając zakład. W lutym 1946 przechodzi do upaństwowionej już Fabryki Artykułów Elektrotechnicznych Inż. Ciszewski i Ska (późniejsza „Eltra”), w której jest najpierw szefem produkcji, a później dyrektorem technicznym. W okresie do 1948 uruchamia całkowicie zdewastowany zakład i organizuje przyzakładowe 3-letnie gimnazjum przemysłowe.

W kolejnych latach pracuje w: Centralnym Biurze Studiów i Konstrukcji Sprzętu Instalacyjnego, którego jest organizatorem i dyrektorem (1949-51); Zakładach Wytwórczych Sprzętu Instalacyjnego A-4 - jako kierownik biura konstrukcyjno-technologicznego uruchamia produkcję wyrobów tzw. niekatalogowych, czyli dla wojska (1952-53); Bydgoskich Zakładach Sygnałów Kolejowych, najpierw jako główny technolog, później na stanowisku głównego inżyniera (1953-56); warsztatach szkolnych Technikum Chemicznego jako kierownik (1956-57); Spółdzielni Pracy Produkcji Części Samochodowych „Procesam” na stanowisku wiceprezesa do spraw technicznych (1957-60); Bydgoskich Zakładach Elektromechanicznych „Belma”, gdzie na zaproszenie Rady Robotniczej obejmuje stanowisko zastępcy dyrektora do spraw technicznych (1960-63).

W październiku 1963 r., ze względów zdrowotnych przechodzi do pracy pedagogicznej, która nie jest dla Niego nowością. W szkole przyzakładowej Fabryki Wyrobów Elektrotechnicznych był jednym z nielicznych w Bydgoszczy inżynierów elektryków nauczycieli, w okresie 1947-1956 był niepełnoetatowym nauczycielem najpierw w Państwowych Średnich Szkołach Technicznych, później w Technikum Mechaniczno-Elektrycznym, w okresie 1957-60 kierował sekcją w Okręgowym Ośrodku Metodycznym.

W Technikum Mechaniczno-Elektrycznym pełni w latach 1963-72 funkcję zastępcy dyrektora do spraw pedagogicznych. W krótkim wszakże okresie – od 17 XI 1967 do 1 III 1968 – jest dyrektorem Szkoły. W 1972 r. przechodzi na rentę inwalidzką.

W okresie pracy w przemyśle współpracuje z Polskim Komitetem Normalizacyjnym przewodnicząc w latach 1949-54 Komisji Materiałów Instalacyjnych. Udziela się również w Głównym Instytucie Elektrotechniki, gdzie w latach 50. uczestniczy jako członek w pracach Zakładu Materiałoznawstwa (Wrocław) oraz Zakładu Elektrotechniki Morskiej.

Działacz Stowarzyszenia Elektryków Polskich, do którego wstąpił w 1937 r. W pierwszych powojennych latach pełni w Stowarzyszeniu wiele funkcji: sekretarza Oddziału (1947-40), wiceprezesa (1948-4); 1962-63), członka komisji rewizyjnej (1949-50); w 1949 organizuje i prowadzi (do 1950) referat porad racjonalizatorskich SEP. W 1950 otrzymuje mandat SEP do działalności w ramach tzw. „piątki”, czyli grupy działaczy NOT uczestniczącej w utworzeniu Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Bydgoszczy, i zostaje wybrany przewodniczącym tej grupy. W latach 50. członek zarządu Oddziału Wojewódzkiego NOT w Bydgoszczy.

Odnaczony m. in.: Srebrnym Krzyżem Zasługi (1955); Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1972); Srebrną i Złotą Odznaką Honorową SEP (1974, 1981); Odznaką Honorową „Za Zasługi dla Miasta Bydgoszczy” (1978); Medal Zwycięstwa i Wolności (1975); Medal za Warszawę 1939-45 (1975); Medal za udział w Wojnie Obronnej 1939 (1982).

W 1955 r. otrzymuje nagrodę indywidualną Ministra Przemysłu Motoryzacyjnego w „uznaniu ofiarnej pracy w dziedzinie postępu technicznego oraz ulepszeń aparatury górniczej”, a w 1956 r. nagrodę za uruchomienie produkcji pierwszych klaksonów samochodowych i motocyklowych; jest nią samochód - znany wielu rocznikom uczniowskim w TME z parkowania przy szkole - czarny Citroën.

Spoczywa na cmentarzu przy ul. Kossaka w Bydgoszczy.

Źródła:

Nauczyciele w hitlerowskich obozach jeńców podczas II wojny światowej, (red.) Mieczysław Piątkowski, Nasza Księgarnia, Warszawa 1967, s. 86;
Zespół Szkół Mechanicznych Nr 1 w Bydgoszczy w latach 1910-1985, (red.) Fryderyk Iłowski, Bydgoszcz 1985, s. 49;
Elektryka Bydgoska, 80 lat SEP, (red.) Józef Owczarek, Włodzimierz Sobecki
SEP Oddział Bydgoszcz, Bydgoszcz 2008, s. 16; ;Notatka z rozmowy z Aleksandrą Tomaszuk w dniu 22.01.2010.
Przedruk z:

100 lat Bydgoskiej Szkoły Technicznej ,Bydgoszcz 2010 Marek K. Jeleniewski, Edward Małachowski